

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник НПРЧ
Дмитро ПОЛКОВНИЧЕНКО

«__» _____ 2020 р.

План – конспект

на проведення заняття з **тактичної підготовки** з особовим складом
навчальної пожежно – рятувальної частини

Тема №6: Порядок проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій унаслідок руйнування будівель і споруд. Дії пожежно-рятувальних підрозділів під час гасіння пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках.

Навчальна мета: Ознайомити особовий склад з даною темою

Час: 5 годин

Місце проведення: навчальний клас НПРЧ

Навчально-матеріальне забезпечення: конспект лекції, класна дошка, крейда.

Нормативно-правові акти та література:

1. Кодекс цивільного захисту України
2. Наказ МВС України від 26.04.2018 № 340 " Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж".
3. Наказ МНС № 312 від 07.05.2007 «Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України».
4. Довідник КГП.

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи – __5__ хв.:
перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань – __5__ хв.:
перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми – __205__ хв.
Питання, які вивчатимуться:
 1. Ліквідація наслідків НС після вибуху у будівлі.
 2. Ліквідація наслідків НС після землетрусу.
 3. Гасіння пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках.
 4. Вимоги безпеки праці під час гасіння пожеж.

Питання та їх короткий зміст	Методичні вказівки
<p style="text-align: center;">1. Ліквідація наслідків НС після вибуху у будівлі.</p> <p>Внаслідок вибуху можливі руйнування будівель і споруд, утворення окремих завалів, виникнення нових вибухів і масових пожеж унаслідок промислових аварій, можливе замикання у електричних мережах і розгерметизація ємностей для зберігання займистих речовин, можливе виникнення осередків ураження різними токсичними чинниками, ураження людей та тварин.</p> <p>Під час таких аварій обстановка характеризується за такими параметрами, як: площа пожежі та зона теплової дії, ураження обслуговуючого персоналу об'єкта і загроза населенню найближчих житлових будинків при вибухах від вогню і задимлення, руйнування будинків, споруд і виникнення завалів, пошкодження зовнішнього і внутрішнього протипожежного водопостачання, стаціонарних систем пожежогасіння, технологічного обладнання тощо.</p> <p>Дії підрозділу на пожежо - і вибухонебезпечному об'єкті включають, у першу чергу, проведення розвідки як на об'єкті, так і на прилеглий до нього території. При організації розвідки особлива увага звертається на наявність постраждалих при вибухах на об'єкті та у найближчих житлових будинках, ступінь руйнування будинків, споруд, місця виникнення завалів, наявність та справність зовнішнього протипожежного водопостачання, стаціонарних систем пожежогасіння тощо.</p> <p>У ході проведення розвідки встановлюються:</p> <p>райони пожеж і їх характер, визначаються основні напрямки вводу сил та засобів для проведення рятувальних робіт та гасіння пожеж, напрямок і швидкість поширення вогню, зони загазованості і наявність загрози населенню; межі району локалізації та гасіння пожеж; місцезнаходження потерпілих; наявність ділянок сильного задимлення, характер руйнування резервуарів (сховищ) і трубопроводів; місця можливого розливу нафтопродуктів і сильнодіючих отруйних речовин; наявність водоймищ, справних джерел водопостачання, запасів спеціальних вогнегасних речовин та стан під'їзних шляхів.</p> <p>На основі даних розвідки проводиться оцінка обстановки та визначаються: заходи з організації рятування людей, порядку надання допомоги постраждалим та залучення для цього необхідних засобів; основні тактичні прийоми з ліквідації надзвичайної ситуації; рубежі локалізації і гасіння пожеж; напрями і шляхи відходу особового складу у разі загрози вибуху або викиду нафтопродуктів; організація зовнішнього протипожежного водопостачання; засоби захисту особового складу від небезпечних факторів.</p> <p>Найважливішим завданням є пошук і деблокування постраждалих із зруйнованих будівель. Роботи за технологічним</p>	<p>Під запис</p>

принципом розділяються на три основні види:

деблокування постраждалих, які знаходяться під уламками будівельних конструкцій;

деблокування постраждалих із замкнутих приміщень;
рятування людей з верхніх поверхів зруйнованих будівель.

Виконання робіт з деблокування постраждалих здійснюється такими способами:

послідовне розбирання завалів;
влаштування лазів;
вироблення галереї в ґрунті під завалом;
пробивання отворів у стінах та перекриттях.

Під час виконання робіт, пов'язаних з ліквідацією аварії внаслідок вибуху, проводяться заходи для захисту особового складу і техніки від ураження вибуховою хвилею, осколками і уламками конструкцій, що розлітаються, теплового впливу та ураження органів дихання продуктами горіння.

Одночасно здійснюються заходи щодо рятування людей з палаючих, зруйнованих будинків і зон задимлення, надання їм медичної допомоги і евакуації в лікарні та спеціалізовані лікувальні заклади охорони здоров'я.

Аварійно-рятувальні, механізовані та інженерні підрозділи пророблюють проїзди і проходи, здійснюють обвалування або відведення горючих (отруйних) рідин, що розлилися, у безпечні місця, відключають пошкоджені ємності, апарати, механізми і трубопроводи.

Першу невідкладну медичну допомогу на місці ураження надають рятувальники та медичні працівники, які входять до складу аварійно-рятувальних підрозділів, та/або самі постраждали в порядку само- та взаємної допомоги.

Після надання першої невідкладної медичної допомоги на місці ураження постраждалого транспортують до пункту надання медичної допомоги.

2. Ліквідація наслідків НС після землетрусу.

Наслідками надзвичайних ситуацій, пов'язаних із землетрусом, є:

загибель людей;
руйнування (пошкодження) будівель і споруд, під уламки яких потрапляють люди;
виникнення масових пожеж і виробничих аварій;
затоплення населених пунктів і цілих районів;
порушення функціонування систем життєзабезпечення населення;
руйнування (пошкодження) систем життєзабезпечення населення, енерго-, газо-, водопостачання;
руйнування (пошкодження) залізничних і автомобільних шляхів.
Землетрус характеризується необхідністю пошуку

постраждалих, забезпечення доступу рятувальників і рятування людей, надання першої невідкладної медичної допомоги, організації допомоги і життєзабезпечення населення.

Складність проведення рятувальних робіт обумовлена великою кількістю постраждалих людей, які опинилися в завалах, необхідністю виконання складних інженерних робіт та загрозою подальшого руйнування.

Особливі вимоги ставляться до безпечного ведення рятувальних робіт у зонах руйнувань. Для цього має бути створено усі умови, організовано постійний контроль за виконанням рятувальниками належних заходів щодо їх безпеки, забезпечено своєчасне надання допомоги постраждалим рятувальникам.

У постійній готовності має перебувати резервна пошуково-рятувальна група для надання допомоги діючим групам у разі виникнення екстремальних ситуацій.

Найважливішим заходом на початковому етапі рятувальних робіт є розвідка зони надзвичайної ситуації. Наявність великих територій, розвідка на яких наземними видами транспорту ускладнена, викликає необхідність проведення її у цілодобовому режимі, у тому числі із залученням авіації. Це дозволяє пришвидшити першочергове з'ясування масштабів руйнувань, шляхів підходу техніки та евакуації, радіаційну та хімічну обстановку.

У ході розвідки зони землетрусу встановлюються:

- наявність постраждалих, їх кількість та, за можливості, стан;
- характер та межі зони руйнувань;
- можливість подальшого руйнування конструкцій;
- розміщення у зоні надзвичайної ситуації підприємств ядерно-енергетичного циклу або хімічно-, вибухонебезпечних об'єктів;
- наявність небезпечних факторів (вогонь, підтоплення, витік газу, попадання води в завал, наявність обірваних електромереж під напругою тощо) та ступінь їх загрози;
- наявність та стан шляхів транспортування постраждалих з небезпечної зони.

На підставі результатів оцінки обстановки визначаються заходи щодо:

- порядку та місця розшуку постраждалих;
- виклику додаткових сил та засобів;
- застосування інженерної техніки;
- порядку проведення аварійно-відновлювальних робіт (відключення пошкоджених комунікацій, ліквідація горіння в завалах, підкріплення або руйнування нестійких конструкцій).

Після цього зона надзвичайної ситуації розподіляється на ділянки та визначаються завдання підрозділам.

При проведенні пошуково-рятувальних робіт, насамперед, перевіряються місця найбільш імовірного знаходження потерпілих та ті частини споруд, що зазнали найменших ушкоджень, у першу чергу

надається допомога живим людям, тіла загиблих вилучаються після завершення рятувальних робіт. У першу чергу перевіряються житлові будинки, школи, дошкільні навчальні заклади.

При проведенні пошуково-рятувальних робіт застосовуються такі методи ведення пошуку:

візуальне обстеження постраждалої території обльотом зони руйнування на гелікоптерах, опитування очевидців та врятованих постраждалих;

просте прослуховування – рятувальники проходять завали шеренгами з інтервалом 3-4 м. Проводиться простукування водопровідних труб для виявлення постраждалих під завалами;

прослуховування із застосуванням методу триангуляції - три рятувальники стають у вершинах умовного рівнобедреного трикутника обличчям один до одного і ведуть прослуховування, цей метод дозволяє точніше визначити місцезнаходження джерела звуку;

метод візуального зондування – застосовується для огляду вільного простору під завалами, використовуючи вузькі щілини, пробиті отвори невеликого діаметра;

пошук з використанням пошукових собак (під час ведення пошуку таким методом не допускається відволікати собак сторонніми звуками, заходити в розмічений коридор пошуку та проводити будь-які інші роботи).

Обстеження пошкоджених (зруйнованих) будинків повинно розпочинатися з огляду їх зовнішніх сторін у межах проектної забудови або по периметру. Огляд внутрішніх приміщень проводиться окремими секціями, послідовним переміщенням груп, ланок з одночасним обходом всіх приміщень, які збереглися.

Шлях доступу до постраждалого повинен відповідати таким критеріям: найпряміший, найшвидший, найменш небезпечний для потерпілого та рятувальника.

3. Гасіння пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках.

У будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках у разі пожеж можливі:

наявність великої кількості людей, яким загрожують небезпечні фактори пожежі, виникнення серед людей паніки;

складність проведення рятувальних робіт;

поширювання вогню і токсичних продуктів горіння у вертикальному напрямку як усередині будівлі, так і ззовні;

задимлення сходових кліток і верхніх поверхів через шахти ліфтів та інші вертикальні канали;

висока температура на шляхах евакуації та поверхах, де виникла пожежа (у коридорах і на сходових клітках);

складність у керуванні силами і засобами, які беруть участь у гасінні пожежі;

відсутність необхідної кількості техніки та обладнання, яке може бути використане під час гасіння пожеж у висотних будинках;
складність подачі засобів гасіння до верхніх поверхів будівлі;
необхідність застосування спеціальних технічних засобів для проведення рятувальних робіт і ліквідування пожежі.

У разі гасіння пожежі в будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках розвідку необхідно проводити декількома розвідувальними групами.

Під час розвідки пожежі, крім виконання основного оперативного завдання, необхідно встановити:

ступінь загрози людям, шляхи і способи їх рятування;
можливість використання пожежних ліфтів, стаціонарних засобів гасіння, видалення диму, пожежних кранів-комплектів, підвищення тиску води в пожежних кранах тощо.

Під час гасіння пожежі у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках КГП зобов'язаний:

організувати рятування людей;
зосередити на місці пожежі у мінімально короткий час потрібну кількість пожежних автодрабин і автопідіймачів, ланок ГДЗС;

вжити заходів щодо запобігання паніці, використовуючи внутрішню систему сповіщення, гучномовний зв'язок, плакати тощо;

для подачі вогнегасних речовин, у першу чергу, використовувати пожежні крани-комплекти і стаціонарні сухотруби з одночасним проведенням оперативного розгортання від пожежно-рятувальних автомобілів;

підйом особового складу і пожежно-технічного обладнання на поверхи здійснювати сходовими клітками за допомогою пожежних автодрабин, автопідіймачів тощо (забороняється для цього використовувати ліфти, за винятком пожежних ліфтів, спеціально передбачених для цих цілей);

прокладання рукавних ліній ззовні будівлі здійснювати зі скаток чи підйомом за допомогою рятувальних мотузок з наступним кріпленням рукавної лінії за несучі конструкції будівлі рукавними затримками;

під час прокладання магістральних рукавних ліній організувати встановлення одного розгалуження поблизу входу в будівлю, а другого – на один-два поверхи нижче від поверху, на якому виникла пожежа;

вжити заходів для захисту особового складу і пожежно-рятувальних автомобілів від скла та інших предметів, що падають з висоти, огороження небезпечної зони та виставлення постових;

для контролю за роботою рукавних ліній організувати виставлення постів з резервними рукавами з розрахунку один пост на одну рукавну лінію, прокладену вертикально; використовувати для цього рукава підвищеної міцності.

4. Вимоги безпеки праці під час гасіння пожеж.

При ліквідації горіння в будівлях і спорудах за необхідності перед гасінням вживаються заходи щодо:
перекриття заглушок на газопроводі;
відключення подачі електроенергії;
зниження температури і видалення диму з приміщення;
охолодження виявлених балонів з газом і їх евакуації під прикриттям водяних струменів.

Забороняється під час гасіння пожежі використовувати вантажні та пасажирські ліфти для піднімання особового складу і ПТО.

Допускається використання тільки ліфтів, спеціально передбачених для цих цілей у будівлях підвищеної поверховості.

Вимоги до оперативної роботи особового складу по розбиранню конструкцій, рятуванню людей, роботі в задимленому середовищі, гасінні на висотах ті ж що і при гасінні пожеж на поверхах будівель.

4. Закріплення вивченого матеріалу - ___5___ хв.

Питання для закріплення:

1. Способи деблокування постраждалих.
2. Наслідки НС пов'язаних із землетрусом.

5. Підбиття підсумків - _5_ хв.:

- вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги;
- оголосити оцінки;
- відповісти на запитання.

Методичну розробку склав:

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Денис МИХАЙЛОВ

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Вадим ВЕРЖАК

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Олександр ТОНКИХ

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Микола ЗОЛОЧЕВСЬКИЙ